

Raadsvoorstel

Vergadering van Gemeenteraad

Datum collegebesluit:	14 september 2021
Datum vergadering	2 november 2021
Voorstel van	Boomstra
Team	Ruimtelijke ontwikkeling
Portefeuillehouder	Heddes
Onderwerp	Transitievisie Warmte Schagen "Schagen samen aardgasvrij"
Openbaar	Ja

Publiekssamenvatting

De Transitievisie Warmte Schagen wordt aan de gemeenteraad aangeboden. In de Transitievisie Warmte (TVW) beschrijven wij de mogelijkheden om de woningen en gebouwen in onze gemeente aardgasvrij te maken en hoe de gemeente de aanpak vorm gaat geven. We beschrijven de keuze voor de koers en de strategie en op welke manier wij inwoners, partners en ons bestuur hebben betrokken bij de planvorming.

Voorgesteld besluit

1. - De Transitievisie Warmte Schagen vast te stellen.

Inleiding

In dit voorstel wordt de Transitievisie Warmte Schagen aan u voorgelegd. In de Transitievisie Warmte (TVW) beschrijven wij de mogelijkheden om de woningen en gebouwen in onze gemeente aardgasvrij te maken en hoe de gemeente de aanpak vorm gaat geven. We beschrijven de keuze voor de koers en de strategie en op welke manier wij inwoners, partners en ons bestuur hebben betrokken bij de planvorming.

Beoogd effect

Welke koers en strategie volgen we in de Transitievisie Warmte?

Deze Transitievisie Warmte richt zich op de periode tot en met 2030. In deze periode ligt de focus op het besparen op het gebruik van aardgas door middel van het isoleren van de woningen. In de periode tot 2030 hebben we de ambitie om 3.000 bestaande woningen (20% van de totale isolatieopgave) te isoleren tot een niveau waarop ze op een passende manier aardgasvrij kunnen worden gemaakt (aardgasvrij ready). Naast isoleren betekent dit dat de woningen ook geschikt worden gemaakt voor elektrisch koken. Het daadwerkelijk aardgasvrij maken van de woningen mag ook na 2030 gebeuren maar waar mogelijkheden liggen willen we dat aanpakken. Om deze doelen te halen volgen wij in de periode tot 2030 vier sporen:

- Spoor A: Gemeentebrede aanpak

Bij deze aanpak geven we bewoners op een gedetailleerde manier handelingsperspectief voor enerzijds isoleren en anderzijds aardgasvrij maken van de woning. De kracht van de bestaande initiatieven Wij Doen Wat, het Duurzaam Bouwloket en de kennis en ervaring van de woningcorporatie worden hier gebundeld en versterkt.

- Spoor B: Isoleren

Grondige aanpak voor buurten met de meeste kansen: bij spoor B kiezen we voor één of meer buurten waar op een systematische en kostenefficiënte manier grotere aantallen woningen kunnen worden geïsoleerd. Kansrijke buurten zijn buurten met een groot aandeel jaren '70 en '80 woningen. We selecteren maximaal drie buurten waar we in de periode tot 2030 met spoor B aan de slag gaan. De drie buurten selecteren we aan de hand van de mate van draagvlak onder de bewoners.

- Spoor C: Pilot aardgasvrij

Dit is een proefproject waarin wij een buurt of een deel van een buurt aardgasvrij maken. Met dit proefproject willen wij niet alleen over techniek en financiering leren, maar ook hoe we inwoners kunnen laten participeren. De meest recent gebouwde buurten komen als eerste in aanmerking omdat de woningen hier al voldoende geïsoleerd zijn.

- Spoor D: Onderzoek kansen warmtenet

Voor de delen van onze gemeente waar de huizen dicht op elkaar staan, zien we de aanleg van een warmtenet als een serieuze mogelijkheid. De huizen in het centrum van Schagen bijvoorbeeld zijn moeilijker te isoleren en een warmtenet kan minder goed geïsoleerde huizen beter verwarmen. We gaan dit verder onderzoeken.

We gaan ervan uit dat duurzame gassen als groene waterstof en biogas voor 2030 niet kunnen worden ingezet. Ook gaan we ervan uit dat er tot 2030 geen grootschalige warmtenetten in Schagen worden aangelegd tenzij marktpartijen hier initiatief voor nemen.

Kader

De warmtetransitie maakt onderdeel uit van het Duurzaamheidsprogramma 2020-2050 "Samen bouwen aan een duurzaam Schagen". In het Duurzaamheidsprogramma sluiten we aan bij de doelstellingen in het Klimaatakkoord.

In het Klimaatakkoord is afgesproken om alle gebouwen binnen 30 jaar klimaatneutraal en aardgasloos te maken. Deze omschakeling noemen we de warmtetransitie. Het tussendoel is om in 2030 20% van de woningvoorraad, dus één op de vijf woningen, aardgasvrij(ready) te hebben.

In het Klimaatakkoord hebben alle Nederlandse gemeenten afgesproken dat alle woningen en gebouwen in 2050 voldoende geïsoleerd én van het aardgas af zijn. Onderdeel van de afspraken is dat alle Nederlandse gemeenten voor eind 2021 een Transitievisie Warmte opstellen en vaststellen. In de Transitievisie Warmte beschrijft de gemeente energiebesparingsmogelijkheden en de hoeveelheid energie die nodig is om te voldoen aan de vraag naar warmte. Daarnaast wordt beschreven welke warmtebronnen kansrijk zijn en welke warmte-infrastructuur nodig is met als doel om in 2050 CO₂-neutraal te zijn.

De periode tot 2030 geldt als een aanlooperperiode waarin circa 20% van de totale opgave wordt aangepakt. Dat betekent dat er in de daaropvolgende twintig jaar nog een opgave van 80% ligt. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de aanpak zich in de periode tot en met 2030 in ieder geval richt op het isoleren en daarmee het verlagen van het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen. Het daadwerkelijk aardgasvrij maken mag eventueel naar de daaropvolgende jaren worden geschoven.

Argumentatie

Wat is de opgave voor Schagen?

De isolatieopgave

In Schagen is ca. 30% van de woningen (6.000 woningen) al voldoende geïsoleerd om aardgasvrij te kunnen worden gemaakt. Dat betekent dat nog ruim 15.000 woningen moeten worden aangepakt. Volgens de afspraken uit het Klimaatakkoord is de opgave voor Schagen om 20% hiervan, ofwel 3.000 woningen, in de periode tot 2030 te verduurzamen.

De opgave aardgasvrij maken

Vrijwel alle huizen in Schagen hebben een gasaansluiting. Een zeer klein deel is reeds van het aardgas af. Volgens de afspraken uit het Klimaatakkoord betekent dit dus dat vrijwel de hele woning- en gebouwvoorraad in Schagen

nog aangepakt moet worden. Het streven vanuit het Klimaatakkoord is om in de periode tot 2030 ten minste 4.000 woningen aardgasvrij te hebben. Eventueel mag dit naar de daaropvolgende jaren worden geschoven.

Alternatieven

Voor iedere buurt hebben we samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onderzocht wanneer de woningen zijn gebouwd, welk type woningen er staan, over welke energielabels de woningen beschikken, welk deel van de woningen in bezit is van woningcorporatie Wooncompagnie en welke warmtealternatieven kansrijk zijn. Met deze data wordt duidelijk in welke buurten de grootste isolatieopgave ligt en welke buurten geschikt zijn voor een warmtenet en welke warmtebron een dergelijk warmtenet zou kunnen voeden. Verder hebben we per buurt voor ieder technisch kansrijk warmtealternatief de maatschappelijke kosten voor het isoleren en aardgasvrij maken van de woningen berekend op basis van de kentallen van het Planbureau voor de Leemomgeving (PBL). In buurten waar de maatschappelijke kosten laag zijn is het makkelijker om te starten dan in buurten met hoge maatschappelijke kosten. Daarnaast hebben we voor iedere buurt inzichtelijk gemaakt hoe de inkomens verdeeld zijn, welk deel van hun inkomen door de inwoners aan energie wordt besteed, hoeveel energie er wordt verbruikt, hoeveel woningen al zonnepanelen hebben en hoeveel woningen al isolatiemaatregelen hebben getroffen.

Maatschappelijk draagvlak

In deze Transitievisie Warmte maken we nog geen definitieve keuze voor buurten waar we tot 2030 aan de slag gaan. We vinden het belangrijk dat het initiatief vanuit de samenleving komt en er draagvlak in een buurt is voordat we met de uitvoering starten. De woningcorporatie Wooncompagnie is daarbij een belangrijke partner. Samen met de inwoners, Wooncompagnie en andere betrokken partijen werken we buurtuitvoeringsplannen uit waarin we de te zetten stappen uitwerken. De inwoners bepalen vervolgens zelf het tempo.

Financiële consequenties

De Transitievisie Warmte heeft in dit stadium nog geen financiële of personele consequenties. Maar we kunnen concluderen dat we de doelstellingen niet halen als we op de huidige manier doorgaan. Hieronder worden een aantal dilemma's per spoor benoemd.

Spoor A en spoor B

De ambitie om 3.000 woningen te isoleren is voor de gemeente niet zozeer een resultaatsverplichting maar een inspanningsverplichting. Het bijstellen van de ambitie zal weinig impact hebben op de te volgen strategie en ook niet op de benodigde inspanning van de gemeente. In deze visie legt de gemeente zich vast op het ontwikkelen van een gemeentebreed uitvoeringsplan en minimaal één buurtuitvoeringsplan. Dit heeft met name betrekking op 2022 met mogelijk een uitloop naar 2023. Vervolgens start de uitvoering en de rol van de gemeente daarin is nog ongewis. De gemeente kan kiezen voor een meer faciliterende of een meer sturende rol. Het laatste heeft meer impact op de organisatie en financiën van de gemeente dan het eerste. De volgende keuzes kunnen worden gemaakt:

- Spoor A, de gemeentebrede aanpak, kan volledig worden overgelaten aan het energieloket en energiecoöperaties. De gemeente bemoeit zich dan niet of nauwelijks met het vormgeven van handelingsperspectief en communicatie- en participatieactiviteiten die daarop betrekking hebben.
- Spoor B, gericht op isolatie van één of meerdere focusbuurten: de gemeente kan dit spoor links laten liggen (en bijvoorbeeld volledig voor spoor A gaan), of andersom juist een hogere ambitie neerleggen, dus meer buurtuitvoeringsplannen ontwikkelen dan het minimale aantal van 1 dat nu genoemd is.

Spoor C

Een pilot aardgasvrij zal vrijwel zeker niet van de grond komen zonder betrokkenheid van de gemeente. De rol van de gemeente zal vooral het verbinden van partijen en bewoners betreffen en het enthousiasmeren. Voorts kan er een beroep op de gemeente worden gedaan om het project financieel te ondersteunen, bijvoorbeeld door het afdekken van een onrendabele top. Over de opzet en omvang van de pilot zijn in de TVW geen randvoorwaarden bepaald. De gemeente heeft dus nog heel veel mogelijkheden om het proces zodanig te sturen dat het binnen de mogelijkheden van de gemeenten blijft. Het dilemma hier is dus wel of niet een pilot beginnen. De minimale inzet van de gemeente bij een positief antwoord is de betrokkenheid bij een haalbaarheidsonderzoek en (indien

haalbaar) bij een uitvoeringsplan. De uitvoering zelf kan bij andere partijen en bewoners komen te liggen, maar ook daar zal de gemeente nog een procesregisserende rol hebben.

Spoor D

Het doen van onderzoek naar de kansen voor warmtenetten kan voor het overgrote deel aan de partners worden overgelaten. De impact hiervan op de organisatie en financiën van de gemeente is minimaal.

Communicatie

Het doel van de communicatie- en participatieactiviteiten is enerzijds om onze inwoners en ondernemers te informeren over de warmtetransitie en anderzijds hun te verleiden tot het deelnemen aan de warmtetransitie. Hierdoor krijgen zij stap voor stap handelingsperspectief voor hun eigen woning of pand. Ook hebben we de kennis en ervaring van inwoners en ondernemers gebruikt bij het inventariseren van de kansen en het bepalen van de koers. Om deze activiteiten vorm te geven is een communicatie- en participatieplan opgesteld. De kernboodschap van het communicatieplan is: Samen werken aan een duurzaam Schagen.

We hebben een Adviesraad Warmte van inwoners en ondernemers opgericht. De adviesraad is vier keer bij elkaar gekomen en heeft meegedacht bij de aanpak en koers van deze Transitievisie Warmte. Ook hebben we ons online participatieplatform www.samen.schagen.nl gebruikt. Er zijn warmte-ideeën opgehaald. Er is een enquête onder de inwoners en ondernemers uitgezet en is een Warmte Meet-up georganiseerd. Ook onze huidige strategie en koers is voorgelegd en bewoners waar bewoners is gevraagd naar hun mening.

Naast de Adviesraad Warmte hebben we een werkgroep van professioneel betrokken partijen, de zogenaamde partners, opgericht. De Werkgroep Warmte is drie keer bijeengekomen. De conceptversie van de Transitievisie Warmte is voorgelegd aan de Adviesraad Warmte, partners en interne organisatie.

Realisatie van het besluit

De planning is afgestemd met de griffie en is hieronder weergegeven:

•	28-sep	Agendacommissie
•	12-okt	Oordeelvorming door gemeenteraad
•	2-nov	Besluitvorming door gemeenteraad

Bijlagen

1. Transitievisie Warmte Schagen.pdf
2. Bijlage_Infographic TVW Schagen.pdf
3. beantwoording Vragen PvdA voor de OV agendapunt 6 Transitie Visie Warmte.docx

Concept Raadsbesluit

Vergadering van ...

Transitievisie Warmte Schagen "Schagen samen aardgasvrij"

De Gemeenteraad van de gemeente Schagen,

gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders d.d. 14 september 2021

besluit

1. - De Transitievisie Warmte Schagen vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van...

De Gemeenteraad van de gemeente Schagen,